

Wandelroute Grebbeberg

Een wandeling van IVN Veenendaal-Rhenen

Start- en eindpunt

Restaurant Cunera, naast het NS-station Rhenen.

Afstand

7 km

Samenvatting

De route voert grotendeels langs de randen van de natuurgebieden de Laarsenberg en de Grebbeberg, met onderweg schitterende uitzichtpunten over de Gelderse Vallei, het Rijndal, de Betuwe en het natuurgebied de Blauwe Kamer. Ook kom je veel verwijzingen naar het verleden tegen.

Kaartje

Op de laatste pagina van deze beschrijving bevindt zich een kaartje. Hierop staan nummers die verwijzen naar de extra informatie in de routebeschrijving.

IVN Natuur app

De routes zijn ook op je smartphone te volgen. Gebruik hiervoor de IVN Natuur app. De app is gratis te downloaden in Google Playstore of Apple Store. Met deze app heb je meer dan 500 wandelingen en fietsroutes én een digitale natuurgids op zak. Na downloaden zijn de routes offline te volgen.

Tips en informatie

- Neem een goede verrekijker mee
- Controleer jezelf na de wandeling op "teken"
- Je volgt de route op eigen risico
- Alleen op de Laarsenberg zijn honden toegestaan

Overige informatie

De Grebbe- en de Laarsenberg vormen het abrupte eindpunt van de Utrechtse Heuvelrug, die bijna 200.000 jaar geleden is ontstaan door een dikke schuivende ijslaag. De Laarsenberg met uitzicht op de Gelderse Vallei ligt aan de noordkant van de provinciale weg. De Grebbeberg aan de zuidkant met uitzicht op de Rijn en de Betuwe. In het gebied heeft meerdere malen een oorlogsstrijd gewoed. Het laatst in de meidagen van 1940. In een zandafgraving aan de zuidkant zijn de restanten gevonden van o.a. mammoeten en de stenen werktuigen van een volksstam.

Beide bergen vormen met de Blauwe Kamer een rijkgeschakeerde natuurgemeenschap.

Tijdens de wandeling krijg je te maken met hoogteverschillen van meer dan 30 m en een afdaling door een voormalig smeltwaterdal.

Collectie C.P. v. Eeghen, 1789

Verzoek

We stellen het erg op prijs als je opmerkingen over de route wilt sturen naar:

natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl

Een prettige wandeling gewenst!

Legenda

RA = rechtsaf	LA = linksaf
RI = richting	RD = rechtdoor

Start Wandelroute

1. Start- en eindpunt is Restaurant Cunera, naast het NS-station.

- *Vanaf de parkeerplaats van restaurant Cunera LA omhoog (Kastanjelaan)*
- *Eerste weg RA: Levendaalseweg*
- *Aan het eind van deze weg de doodlopende weg in*
- *Aan het eind het fietspad op*

2. Beukenlaan

Langs deze laan zijn beuken aangeplant. Deze bomen kunnen bijna overal groeien, ook op schrale en droge grond. De schors is glad en grijs, maar ook dun en verdraagt geen felle zon. Beuken staan vaak bij elkaar en beschermen zich op deze manier.

's Zomers is het donker onder de beuken en ziet men er nauwelijks ondergroei. Dit komt doordat de bladeren zo zijn gerangschikt, dat ze allemaal wat licht krijgen, waardoor maar weinig licht door het bladerdak heendringt. In de herfst zijn op de grond de nieuwe beukenootjes te vinden, die voor mens en dier eetbaar zijn.

- *Op het fietspad tweede pad LA bij routepaaltje*
- *Volg de bocht naar rechts langs de bosrand*

3. Glooiing en terrassen

Na de bocht naar rechts begint een gedeelte langs de bosranden van de Laarsenberg. Je kijkt vanaf de glooiing naar de Gelderse Vallei met in de verte de flats van Veenendaal. Duizenden jaren lang heeft het naar beneden stromende water de steile bergwand afgevlakt tot een geleidelijke glooiing. De boeren hadden hier een probleem: deze erosie spoelde ook de vruchtbare akkergrond weg. Door terrassen of graften aan te leggen en de randen te laten begroeien, konden zij de vruchtbare grond beter tegenhouden. Deze graften zijn hier nog te herkennen. Zie ook bij 5.

- *Einde pad en op splitsing LA bosrand volgen*

4. Akkertjes uit het verleden

De boeren verbouwden op akkertjes (engen) o.a. rogge, voederbieten, haver en boekweit. Op kleine schaal is dit hier weer nagebootst.

In de verte zien we een torenflat van Rhenen. Meer naar rechts ligt het dorp Achterberg met landbouwschuren, boomkwekerijen en een paar bedrijven.

- *Bosrand volgen; bij de bank RA*

5. Meidoornhagen

Om de akkertjes heen hadden de boeren vaak heggen aangeplant. Ze deden dienst als grensscheiding en afweer tegen de wilde dieren en de wind.

Het Utrechts Landschap probeert meer variatie in de natuur terug te krijgen door weer heggen te planten en de oude graansoorten met verschillende akkerplanten te verbouwen.

- *Bosrand volgen; op splitsing LA (bordje klompenpad)*

6. Doorsnijding

Vlak voor de bocht naar rechts snijdt het pad door de grens van één van de terrassen. Zie het kaartje op het laatste blad.

Hier is een houtwal op de rand gegroeid, waardoor de variatie in de natuur versterkt wordt. Meer plantensoorten trekken meer insecten aan, die op hun beurt weer als voedsel dienen voor de vogels.

- *Volg de bocht naar rechts, bosrand met beuken (blauw bordje Klompenpad)*
- *Bij volgende bocht NIET naar links, maar nu RD het bos in lopen*

7. Uitzichtpunt

Links zie je een open plek met weer uitzicht naar het noorden, de Gelderse Vallei in. Rechts van het pad staan na een poosje veel tamme kastanjabomen. De kastanjevruchten zijn eetbaar. Je kunt ze ook poffen.

- *Pad vervolgen, op Y-splitsing van smal paadje rechts aanhouden (bankje aan je rechterhand) en later verhard fietspad oversteken*
- *Onmiddellijk LA, daarna opnieuw dit fietspad oversteken*
- *Na slagboom RA, fietspad oversteken en langs de akker de bosrand volgen*

8. Maïsakkerbouw

De boeren van nu verbouwen op de akkers vooral maïs, voer voor het vee. Tegelijk kunnen zij in de maïsakkers veel dierlijke mest kwijt. Economisch wel handig, maar de soortenrijkdom van plant en dier gaat hierdoor sterk achteruit.

- *Na het einde van de akker RD het bos in*
- *Op T-splitsing LA*

9. Witte acacia's

Langs dit pad staan heel wat bomen met een prachtig gegroefde schors. Het zijn de witte acacia's. Verder op de route zullen we er meer tegenkomen. In juni bloeit de boom met zoetig ruikende witte bloemen, de leveranciers van de bekende acaciahoning.

De boom wordt ook robinia of pseudo-acacia genoemd. Hij kan prima tropisch hardhout vervangen en tot 30 m hoog worden.

- *Einde pad links, dan het brede pad volgen*
- *Na kruising 1e pad RA (bordje Oorlogsgraven Stichting loopgraven <=> kazematten); ga verder over de klinkerweg*

Witte acacia

10. Taxus

Bij het gebouwtje bevindt zich een taxushaag. De taxus is een bijzondere naaldboomsoort, met platte naalden, die niet veel in het wild voorkomt.

Wij kennen de taxus meestal alleen maar als struik, maar er bestaan taxusbomen die meer dan 15 meter hoog en 2000 jaar oud zijn. De pit van de vrucht en de naalden zijn giftig.

- *Langs de erebegraafplaats tot de provinciale weg*

11. Militair ereveld Grebbeberg

Bij het verder wandelen kunnen we niet voorbijgaan aan de strijd in de meidagen van 1940.

Restanten van bunkers en loopgraven getuigen daar nog van. De begraafplaats en het tentoonstellingsgebouw zijn te bezoeken en houden de herinnering levend aan wat hier gebeurd is.

- *Vervolg het pad en steek de Provinciale weg voorzichtig over*

12. Monument en ecoduct

Je ziet rechts het Monument waarbij elk jaar op 4 mei kransen worden gelegd als herinnering aan de gesneuvelden op en om de Grebbeberg. Aan de andere kant een ecoduct, gebouwd in 2014.

- *RD, de beukenlaan en het natuurgebied De Grebbeberg in*
- *Na het hek het eerste pad LA*
- *Einde pad LA*
- *Voor de afgrond RA*

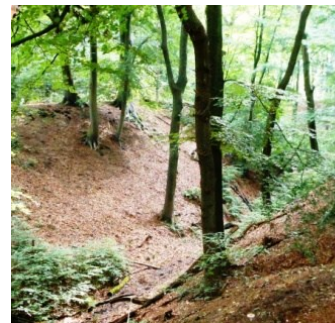

13. Zwitserse Vallei

Deze diepe geul is een smeltwaterdal uit de ijstijd. De omgeving kreeg om de ravijnachtige indruk de naam "Zwitserse Vallei". Vanaf de rand van de vallei is ook het genoemde ecoviaduct weer te zien.

Het is 2,5 m breed en vooral bestemd voor kleine zoogdieren als de das, de boommarter en de eekhoorn.

Het ecoduct verbindt zo de natuurgebieden de Grebbeberg en de Laarsenberg met elkaar.

- *Pad langs de Zwitserse Vallei volgen tot bij bakstenen muur*

14. Achter de stenen muur...

heeft ooit een moestuin gelegen. De bodem is hier door plaatselijke leemlagen erg vochtig. Het levert een bijzondere flora op. Er groeien veel varens en ook de ringslang voelt zich hier thuis.

- *Voorbij het einde van de muur het pad naar rechts volgen*
- *Op splitsing RA*
- *Een paar kleine geulen doorsteken*
- *Bij de metalen trap niet naar beneden, maar het pad LA langs de helling vervolgen*
- *Je komt via een trap bij een uitzichtpunt*

15. Uitzichtpunt

Je bent hier op de rand van de Utrechtse Heuvelrug. Hier kun je bij helder weer tot ver in de Betuwe kijken. Door de zomerlijk door te steken en geulen te graven konden de uiterwaarden van de Rijn zich ontwikkelen tot het natuurgebied De Blauwe Kamer.

Aan de voet van de Grebbeberg stroomt de Grift of Grebbe, een kanaal gegraven in de 15e eeuw, maar van oorsprong een zijriviertje van de Rijn. Parallel hieraan zie je een verdedigingsgracht van de Grebbelinie. In de verte stroomt de Rijn. Recht voor staat de hoge kerktoren van Druten aan de Waaloever.

- *Na het uitzichtpunt ga je terug naar de trap en daar ga je LA de kleine trap af*
- *Steek het open terrein van de ringwalburcht over RI het gebouwtje*

16. Ringwalburcht

De grasvlakte geeft de contouren aan van een aarden ringwalburcht. Deze dateert waarschijnlijk uit de vroege Middeleeuwen en had de functie van verdedigingswerk. Langs de rivierzijde is de burcht open, de rest van de burcht werd beschermd door een hoefijzervormige wal met droge gracht. Hij werd niet bewoond, maar in tijden van grote dreiging konden de omwonenden, meestal een aanzienlijke familie met hun ondergeschikten, zich hier terugtrekken.

17. Ruïne

Dit kleine kasteelachtige gebouwtje stamt niet uit de Middeleeuwen, maar uit het midden van de 19e eeuw en was vroeger een boswachterswoning. Na vertrek van de boswachter in 1992 raakte het in verval.

- *Bij de ruïne LA*
- *Trap naar beneden negeren en het pad zo dicht mogelijk langs de rand van de berg blijven volgen.*

18. Adelaarsvarens en eikenhakhout

De te volgen route loopt voor een groot gedeelte door een gebied vol met adelaarsvarens en eikenstobben.

De adelaarsvaren is een in Nederland veel voorkomende varensoort die zich door zijn uitgebreide wortelstelsel sterk kan verspreiden. De afgestorven bladeren zijn voor veel planten giftig.

Planten en jonge boompjes krijgen zo geen kans te ontkiemen. De eikenstobben hier vormen tezamen een eikenhakhoutbos. In het verleden werden de eiken met regelmaat gekort door hakken en/of zagen om zo aan brandhout en gebruikshout (geriefhout) te komen. De schors van eikenhout, dat looizuur bevat, werd in het verleden ook gebruikt voor het looien van leer. De grillig gevormde stobben die hier te zien zijn, zijn dus een overblijfsel van deze activiteiten en vormen met elkaar een heel bijzonder bos.

- *Pad langs de rand blijven volgen tot langs een bankje*
- *Vóór de diepe geul, een smeltwaterdal, RA de rood-witte markering volgen*
- *Op kruising van meerdere paden pad langs de rand blijven volgen*
- *Ga over de trap naar beneden*
- *Einde pad door het hekje en dan RA over een breed (fiets-)pad*

19. Rijndal

We zijn ongeveer 40 meter steil afgedaald naar het dal van de Rijn, waardoor we in een heel ander landschap terecht komen. Van zand, leem en grind naar de sappige weiden van de rivierklei. Het traject om de berg, dat nu een fietspad is, is omstreeks 1884 aangelegd. Tussen het pad en het begin van de helling van de Grebbeberg rechts lag het oude traject van de trambaan tussen Rhenen en Arnhem, ook rond 1884 aangelegd en nu -deels- overwoekerd. In 1949 reed hier de laatste tram.

Je loopt hier in een overgangsgebied waar tegenstellingen tussen hoog-laag, voedselarm-voedselrijk, droog en nat dicht bij elkaar liggen. Planten en dieren profiteren hiervan en hierdoor is er in dit gebied veel biodiversiteit.

Voor wandelaars zijn het vaak de meest interessante gebieden.

20. Zandafgraving

Rechts zie je de bergwand van het pad afwijken. Hier is door een oude zandafgraving een flinke hap uit de Grebbeberg genomen. Er zijn dierenresten en werktuigen van bewoners van meer dan 100.000 jaar geleden gevonden.

- *Volg deze weg verder, langs het uitzichtpunt over de rivier*

21. Aarden wal

Iets verder is een nieuw woonwijkje neergezet op het terrein van de oude tramremise. Een aarden wal moet het gebied tegen hoogwater beschermen.

- *Net voorbij het uitzichtpunt aan de rivier ga je LA en via een klaphekje kom je bij de Rijn*
- *Ga RA en doe dat opnieuw vlak voor de verkeersbrug*
- *Voorbij het klaphekje ga je RA en meteen daarna weer LA omhoog (Zwarteweg)*
- *Je komt even later weer bij het beginpunt, restaurant Cunera*

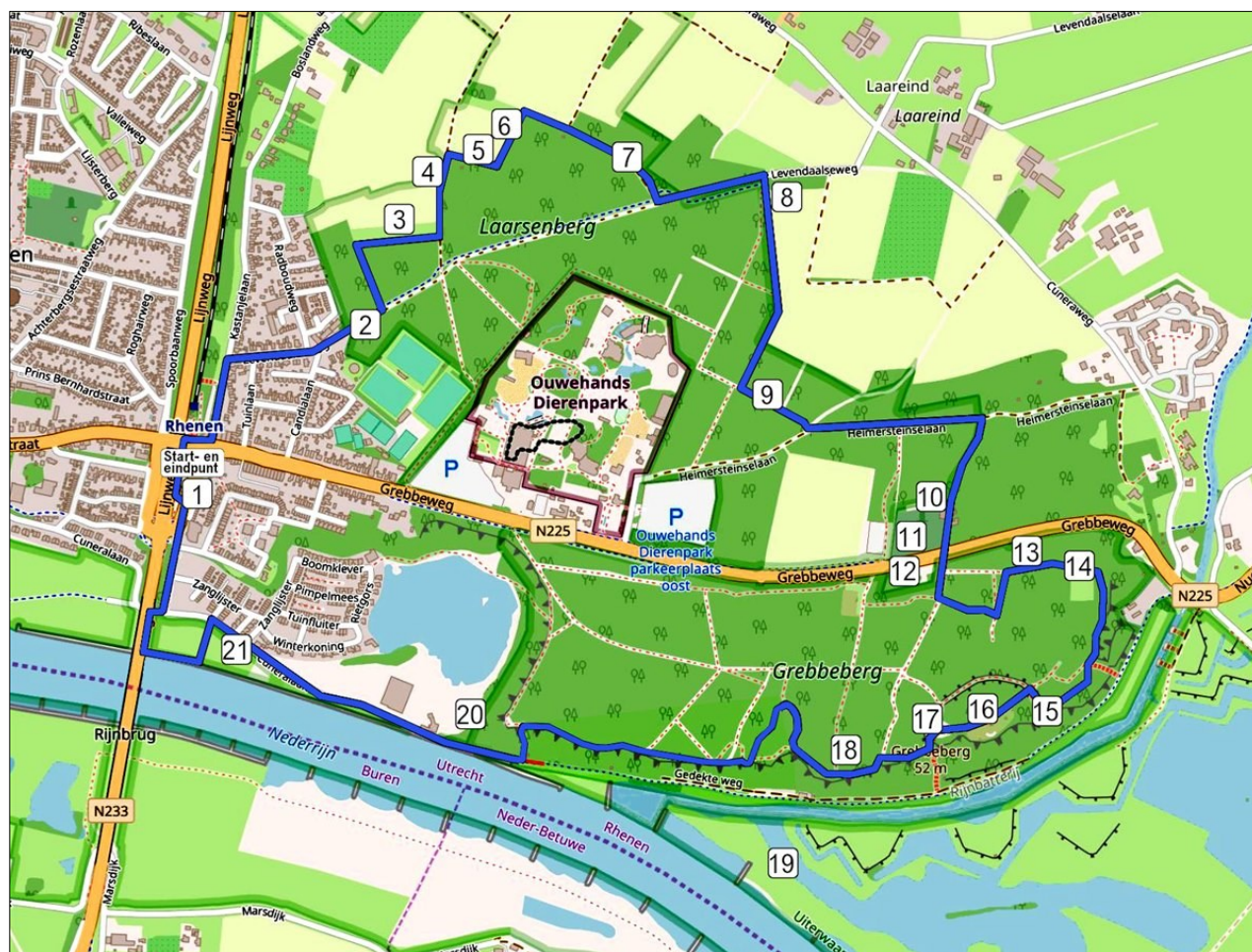
IVN Veenendaal-Rhenen heeft de volgende wandel- en fietsroutes beschikbaar:

Wandelroutes	Fietsroutes
• Egelmeer • Elsterberg • Grebbeberg • Langs Utrechtse spoor en dansende bomen • Pr8ige Heuvelrug Oost • Pr8ige Heuvelrug West • Prattenburg • Plantage Willem III	• Fietsen door bos en Binnenveld • Fietsen langs fortén • Fietsen over Rug en Rijn • Fietsen langs grote graanmolens en groene grenzen

Deze routes vind je op: <https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen>.

IVN (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid) werkt aan een duurzame samenleving.

Routekaart Wandelroute Grebbeberg

De nummering verwijst naar informatie in de routebeschrijving